

Asia: VN/34869/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: VN/34869/2024

Keski-Suomen hyvinvointialueen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Keski-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia (järjestämislaki) sekä rajat ylittävästä terveydenhuollosta annettua lakia. Ehdotettujen muutosten keskeinen sisältö on se, että laittomasti maassa oleskelevien oikeutta sosiaali- ja terveyspalveluihin kavennetaan. Laittomasti maassa oleville jäisi edelleen oikeus kiireellisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ehdotetuilla muutoksilla tavoitellaan laittoman oleskelun vähenemistä Suomessa.

Keski-Suomen hyvinvointialue ei sinänsä ota kantaa siihen, kannattaako se ehdotettuja lakimuutoksia. Kuitenkin, kuten lausuttavana olevassa luonnoksessa todetaan, ei juuri ole saatavilla tietoa siitä, ovatko kattavammat terveydenhuollon palvelut kannuste jäädä Suomeen laittomasti. Siten on mahdollista, että ehdotetuilla lakimuutoksilla ei saavuteta sitä, mitä sillä tavoitellaan. Hyvinvointialue näkee ehdotettujen muutosten riskinä sen, että kiireettömien terveyspalvelujen antamatta jättäminen voi johtaa terveysongelman pahenemiseen ja muuttumiseen kiireelliseksi. Tällaisten hoitamatta jääneiden terveysongelmien muuttuminen kiireelliseksi sekä kuormittaa palvelujärjestelmää että aiheuttaa enemmän kustannuksia. Lisäksi hoitamattomana pahenevasta

terveysongelmasta aiheutuu tarpeetonta inhimillistä kärsimystä. Keski-Suomen hyvinvointialue pitää kannatettavana sitä, että lasten oikeutta terveyspalveluihin ei ehdoteta kavennettavaksi.

Hyvinvointialue toivoo hallituksen esitykseen lisättäväksi pohdinnan siitä, mikä on ehdotettujen lakimuutosten suhde terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa säädettyihin ammattihenkilöiden eettisiin velvollisuuksiin. Ammattihenkilölain 15 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön ammattitoiminnan päämääränä on terveyden ylläpitäminen ja edistäminen, sairauksien ehkäiseminen sekä sairaiden parantaminen ja heidän kärsimystensä lievittäminen. Mikäli ehdotetut säädökset tulevat voimaan, voi käytännön ammattitoiminnassa tulla vastaan tilanteita, joissa ammattihenkilö toimii joko järjestämislain tai ammattihenkilölain vastaisesti.

Ehdotetun pykälän 56 § b:n käsite hyvinvointialueella laittomasti oleskeleva henkilö on syytä määritellä pykälässä selvästi tai siinä on oltava viittaus johonkin toiseen säädökseen, jossa käsite on määritelty. Lainsäädäntöä käytännössä tulkitsevat terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat päätyä keskenään erilaisiin tulkintoihin siitä, mitä laittomasti hyvinvointialueella oleskeleva henkilö tarkoittaa.

Esityksessä tulisi täsmentää, kuuluuko raskaudenkeskeytys laittomasti maassa oleskelevien kiireettömiin terveyspalveluihin. Mikäli harkinta jätetään asiasta päättävälle terveydenhuollon ammattihenkilölle, on riskinä, että säädöstä tulkitaan eri yksiköissä eri tavalla, mikä johtaa potilaiden epätasa-arvoiseen kohteluun. Vaikka terveydenhuollon palvelujärjestelmän ulkopuolella suoritettavat raskaudenkeskeytykset eivät ole Suomessa ongelma, on riskinä tällaisen toiminnan lisääntyminen, mikäli raskaudenkeskeytys rajataan laittomasti maassa oleskelevien terveydenhuollon ulkopuolella tai mikäli naiset ovat epätietoisia oikeudestaan raskaudenkeskeytykseen. Ruotsissa ja Norjassa laittomasti maassa olevilla on oikeus raskaudenkeskeytykseen. Hyvinvointialue pitää kannatettavana, että vastaavasta oikeudesta säädettäisiin myös Suomessa. Vähintäänkin perusteluissa tulisi siis täsmentää, sisältääkö ehdotetussa pykälässä 56 b § mainittu raskauteen liittyvät terveyspalvelut myös raskaudenkeskeytyksen vai ei. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan myös raskauden ehkäisyyn liittyvien palveluiden sisällyttäminen laittomasti maassa oleskelevien terveyspalveluihin olisi kannatettavaa. Sivulla 37 ehdotettu rajaus siitä, että raskauden ehkäisyä koskevat välttämättömät terveyspalvelut voisivat sisältää esimerkiksi ohjaus ja neuvontaa, on hyvinvointialueen näkemyksen mukaan ongelmallinen, sillä se jättää terveydenhuollossa asennettavat ehkäisymenetelmät kuten kapselit ja kierukat palveluiden ulkopuolelle ja voi osaltaan lisätä ei-toivottuja raskauksia ja raskaudenkeskeytyksiä.

Luonnoksen sivulla 30 mainitaan, että tavanomaisten epäiltyjen tai todettujen sukupuolitautilien hoito kuuluu kiireelliseen hoitoon. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan sukupuolitautilien hoito ei ole terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettua kiireellistä hoitoa (kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista). Ehdotetun lakimuutoksen kontekstissa sukupuolitautilien tutkimus ja hoito voivat sen sijaan olla välttämätöntä kiireetöntä hoitoa – ja niiden kannattaisikin olla muille aiheutuvan tartuntavaaran vuoksi.

Kati Kallimo

toimialajohtaja

sosiaali- ja terveystalvelut

Keski-Suomen hyvinvointialue

Sari Kemppainen

hallintoyllilääkäri

Keski-Suomen hyvinvointialue

Kemppainen Sari
Keski-Suomen hyvinvointialue